

EDITORIAL 12. ČÍSLA 16. září 2019

HYNEK CÍGLER

Katedra psychologie, FSS MU¹

Vážené čtenářky, vážení čtenáři,
fanoušci psychologické diagnostiky a kvalitních testů.

Myslím, že nepříjemně dlouhou odmlku od posledního vydání našeho časopisu se nám (a zejména tedy autorům příspěvků) podařilo více než vynahradit rozsáhlým a dle mého názoru velmi kvalitním obsahem aktuálního čísla. Mám dobrý pocit, že vám můžeme přinést na 59 stranách (nepočítaje v to přílohy, které – zejména u recenzí – tvoří značnou část obsahu) nejen recenze testů a jedné knihy, ale i dva empirické články.

Jaroslav Gottfried předkládá metaanalýzu dostupných českých normativních studií zabývajících se Beckovou škálou depresivity (BDI-II). S pomocí primárních dat shrnuje doporučené kritické skóry a zaměřuje se i na další důležité informace. Nespornou výhodou článku je dostupnost analytického skriptu; čtenář si tak může sám veškeré výsledky ihned ověřit. A protože od posledního vydání recenze BDI-II v Testfóru uběhlo téměř pět let, během kterých byla publikována řada validizačních studií, doplnil Jaroslav Gottfried metaanalýzu i o aktualizaci své tehdejší recenze (Gottfried, 2015). Současný závěr pak pro dotazník vyznívá výrazně přívětivěji.

Na tomto místě bych chtěl navíc ještě podotknout, že článek i recenze byly značnou výzvou pro naši redakci. Jaroslav Gottfried je editorem Testfóra spolu se mnou a stáli jsme proto před otázkou, jak zajistit anonymitu a hlavně objektivitu recenzního procesu. Nejsme zastánci praxe, kdy se mísí redakční a autorský tým. Myslím si ovšem, že tento úkol se podařil a recenzní proces proběhl zcela běžným způsobem; přiznat tento potenciální „střet zájmů“ je nicméně důležitou podmínkou objektivity, což je důvod, proč zde tuto skutečnost uvádím.

Druhým publikovaným článkem je „studentská“ studie autorského týmu Nikolý Kvardové, Moniky Radimecké, Marie Drápalové a Jana Širůčka, která ověřovala psychometrické parametry metody Relationship Assessment Scale (RAS). Reliabilita metody se ukázala jako dostatečná, konstruktová validita RAS je podrobně diskutována.

¹ Katedra psychologie, Fakulta sociálních studií Masarykovy univerzity, Joštova 10, 602 00 Brno

Kromě těchto dvou empirických studií si můžete přečíst i čtyři recenze diagnostických metod. Kromě již zmíněné aktualizace recenze BDI-II si zaslouží pozornost zejména zhodnocení Minnesota Multiphasic Personality Inventory (MMPI-II) už jen proto, že v letech 2009 inventář patřil k jedenácté nejčastěji používané tuzemské diagnostické metodě a mezi klinickými psychology dokonce ke čtvrté (Urbánek, 2012). Recenze navíc pro českou adaptaci MMPI-II nevyznívá jednoznačně příznivě, zvláště vzhledem k typické podobě použití v české praxi. Na druhou stranu, obezřetné využití a interpretaci dotazníkových výsledků recenze nevyklučuje.

Další dvě recenze jsou atypické v tom, že jejich autoři původně recenzovali monografii vydanou některou z českých univerzit, nikoliv běžným nakladatelem diagnostických metod. Protože tato monografie obsahovala manuál diagnostické metody, na žádost Testfóra pak recenzenti své texty upravili pro podobu použitelnou v časopise, a to se zohledněním případných změn ve finální verzi manuálu. První recenze Lenky Krejčové se zabývá Testem pro identifikaci nadaných žáků v matematice (TIM³⁻⁵), vydaného Masarykovou univerzitou (Cígler, Jabůrek, Straka a Portešová); ve druhé pak Martin Pírko s Jiřím Michalcem hodnotili Londýnskou věž (ToL), distribuovanou Univerzitou Karlovou (Bezdiček, Michalec). Závěry obou recenzí jsou příznivé a doporučují testy k běžnému použití.

A konečně posledním příspěvkem aktuálního čísla časopisu je recenze Tomáše Urbánka a Jaroslava Gottfrieda na knihu Aleše Bartoše a Miloslavy Raisové *Testy a dotazníky pro vyšetřování kognitivních funkcí, nálady a soběstačnosti*. Recenze je tentokrát naopak velmi nepřívětivá. Ze závěrečného hodnocení knihy vybírám:

„... jde o pokračování neblahé české (resp. kdysi československé) tradice naivního psychometrického kutilství typického pro 80. a raná 90. léta, kdy čeští autoři metod neměli potřebnou kombinaci znalostí, vybavení a zkušeností s psychometrickými metodami, aby mohli podnikat plnohodnotné pokusy o konstrukci a adaptaci testových metod. [...] Dnes už ale potřebnou kombinací znalostí, vybavení a zkušeností v psychologických odborných kruzích disponujeme, a proto počiny, jakými je recenzovaná kniha, nelze hodnotit pozitivně.“ (s. 5).

Tento závěr je problematický nejen k tomu, že na českém knižním trhu, dostupném i laikům, je v nabídce nepříliš kvalitně zpracovaná kniha s psychologickými testy. Hlavní potíží tkví ve způsobu přijetí publikace v odborných kruzích. Na podobu a stav české psychologické (resp. psychiatrické) diagnostiky totiž nejlépe ukazuje fakt, že kniha vydaná Mladou frontou byla v roce 2016 vyznamenána Národní psychiatrickou cenou Vladimíra Vondráčka za „přínos pro obor psychiatrie, odbornou veřejnost a potřeby nemocných“ (Vědecká rada NPCVV, 2016).

Přeji vám krásné čtení!

Hynek Cígler, editor časopisu
v Brně 16. 9. 2019

Zdroje

Gottfried, J. (2015). Beckova sebesuzovací škála depresivity pro dospělé: Recenze metody. *TESTFÓRUM*, 4(5), 20–25. doi: 10.5817/TF2015-5-35

Urbánek, T. (2012). Nejpoužívanější psychodiagnostické metody v České republice. *TESTFÓRUM*, 1(1), 6–9. doi: 10.5817/TF2010-1-3

Vědecká rada NPCVV (2016). Národní psychiatrická cena profesora Vladimíra Vondráčka. Staženo 16. 9. 2019 z <https://www.nudz.cz/adcentrum/dokumenty/testy-dotazniky.pdf>